

**Jihomoravský krajský šachový svaz
2004**

ŠKOLENÍ TRENÉRŮ 3. TŘÍDY

ZÁVĚREČNÁ PÍSEMNÁ PRÁCE NA TÉMA:

„VOLNÝ PĚŠEC VE STŘEDNÍ HŘE“

ING.LUBOŠ KUCHYNKA

10.4.2004

OBSAH:

1. Obecně o volném pěšci	str.3
2. Volný pěšec ve střední hře	str.4
3. Partiové ukázky k tématu	str.5
4. Další ukázky k procvičování tématu	str.9

1.Obecně o volném pěšci

Pro několik pěkných definic a vtipných bonmotů o volném pěšci si zajdeme k odborníkovi na slovo vzatému. Jak se tedy o něm vyjadřuje sám velký **Aaron Nimcovič** ve své knize „Můj systém“ ?

Nejprve „Pěšec se nazývá volným, nestojí-li soupeřův pěšec ani před ním (tj. na téže sloupci), ani na jednom ze sousedních sloupců a může tedy, aniž by mu vadili tito pěšci, projít bez překážek do dámy“.

A dále „Každá zdravá nezkompromitovaná (s nepoškozeným rozestavením) pěšcová převaha musí vyústit ve volného pěšce“

Má význam věnovat volnému pěšci pozornost ? Co na to Nimcovič?

„Volný pěšec je nebezpečným zločincem, kterého je třeba posadit za mříž: mírná opatření, jako je např. stálý dohled, nepostačují !“

Zdá se tedy, že volný pěšec, ať ve střední hře nebo v koncovce, bude mimořádně **důležitým strategickým činitelem**. To ostatně potvrzuje další Nimcovičův výrok, že volný pěšec je „**V některém ohledu nepohodlný soused a ve všech ohledech nepříjemný protějšek**“

Je třeba poznamenat, že Nimcovič na volném pěšci a na způsobu boje proti němu formuloval své nezapomenutelné učení **o blokádě**..

2. Volný pěšec ve střední hře

Volný pěšec v koncovce je předmětem a cílem našeho snažení, protože jeho úspěšné vytvoření může v této fázi partie již znamenat rozhodující úsek na cestě za konečným vítězstvím.

Naproti tomu volný pěšec ve střední hře má zřejmě význam o něco širší. Volný pěšec může být zde též prostředkem k dosažení jiných dílčích cílů, nikoli cílem samotným a proměna v dámu nebude nutnou podmínkou jeho úspěšné realizace.

V praxi vzniká volný pěšec ve střední hře nejčastěji na sloupci d

Volný pěšec vzniká z pohyblivého pěšcového středu po výměnách, výměnou figur na opěrném bodu, a často také kombinačním obratem.

Pěšcové struktury, z nichž nejčastěji vzniká volný pěšec:

1. B: a3,c4,d4,f2,g2,h2 Č: a7,b7,e6,f7,g7,h7	Zahájení – Dámský gambit, Nimcovičova indická, Sicilská hra
2. B: a2,b2,c4,e3,f2,g3,h2 Č: a7,b7,d4,c5,f7,g7,h7	Anglická hra
3. B: a3,d4,e4,f2,g2,h2 Č: a7,b6,f7,g7(g6),h7	Dámský gambit, Dámská ind., Grúnfeldova ind.

O co se snaží zainteresované strany ?

Strana, která má volného pěšce „ve vlastnictví“, se snaží:

- ovládnout oba sousední sloupce,
- proniknout na 7(8) řadu, pole c7(8), e7(8),
- vytvořit opěrné body (a snaží se je využít),
- vytvořit vedlejší hrozby (útok na krále, napadání slabin)

Strana, která se proti volnému pěšci brání, se snaží:

- především o jeho blokádu, nejlépe jezdcem
- o aktivitu vlastních figur
- bojovat o sousední sloupce a o pole vedle volného pěšce,
- o útok na krále a jiné aktivity.

Mezi povinnostmi bránící strany patří také snaha pokud možno zabránit soupeři ve vytvoření volného pěšce !

3.Partiové ukázky k tématu**ORTODOXNÍ DÁMSKÝ GAMBIT**
Ftáčník, Lubomír – Lechtýnský, Jiří

1:0, 1981.

1. c4 e6 2. Jf3 d5 3. d4 Jf6 4. Sg5 Se7 5. Jc3 c6 6. e3 Jbd7 7. Dc2 O-O 8. Vd1 dc 9. Sxc4 Jd5 10. Sxe7 Dxe7 11. O-O Jxc3 12. bc b6 13. e4 Sb7 14. Vfe1 Vac8 15. Ve3 Vfd8 16. Db3 Jf6 17. a4 c5 18. d5

18... ed 19. ed Dd6 20. Je5 Ve8 21. f4 Ve7 22. Db2 g6 23. Df2 Jh5 24. Sa2 Vce8 25. Jc4 Df6 26. Vxe7 Vxe7 27. d6 Vd7 28. g3 Sa6 29. Dd2 Sxc4 30. Sxc4 Jg7 31. Sb5 Vd8 32. d7 Je6 33. Ve1 Kg7 34. Dd6 h5 35. Ve5 h4 36. Sc4 hg 37. hg Jxf4 38. Dxf6+ Kxf6 39. gf Vxd7 40. Sd5 c4 41. Sxc4 Vc7 42. Ve4 g5 43. fg+ Kxg5 44. Kf2 f5 45. Vd4 Vh7 46. Sd3 Vh2+ 47. Kg3 Va2 48. Sb5 Vc2 49. Vc4 Va2 50. Sd7 Va3 51. Sb5 Va2 52. Kf3 [1:0]

KATALÁNSKÝ SYSTÉM
Petursson, Margeir - Olafsson, Helgi

0:1, 1981.

1. d4 Jf6 2. c4 e6 3. g3 c5 4. Jf3 cd 5. Jxd4 d5 6. Sg2 e5 7. Jf3 d4 8. O-O Jc6 9. e3 Sc5 10. ed ed 11. Ve1+ Se6 12. Jg5 O-O 13. Jxe6 fe 14. Jd2 Dd6 15. Je4? *Chyba, správné bylo 15.Jb3 15... Jxe4 16. Sxe4 d3! Volný pěšec bývá obětován, aby umožnil útok na krále*

17. Se3 d2 18. Ve2 Sxe3 19. Vxe3 Vad8 20. Kg2 Dd4 21. Vb1 Vf6 22. Sc2 Je5 23. Dg1 Jg4 24. Vd3 De4+ [0:1]

DÁMSKÁ INDICKÁ**Langeweg, Kick - Sosonko, Gennadi**

0:1, 1981.

1. d4 Jf6 2. c4 e6 3. Jf3 b6 4. a3 Sb7 5. Jc3 d5 6. Sg5 Se7 7. e3 Jbd7 8. Vc1 O-O 9. cd ed 10. Sd3 c5 11. O-O Je4 12. Sxe7 Dxe7 13. dc bc 14. Sb1 Jb6 15. Dd3 f5 16. Sa2 Vad8 17. Db5? **Bílý hraje bezstarostně a bude potrestán. Nutné bylo preventivní 17.Je2! 17... Kh8 18. Da5 d4 19. ed cd 20. Jb5 Jg5 21. Jxg5 Dxc5 22. f3 Sxf3 23. Vc2 d3 [0:1]**

ŠPANĚLSKÁ**Alekhine, Alexander - Keres, Paul**

1:0, 1942.

1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Sb5 a6 4. Sa4 Jf6 5. O-O Se7 6. De2 b5 7. Sb3 d6 8. c3 O-O 9. Vd1 Ja5 10. Sc2 c5 11. d4 Dc7 12. Sg5 Sg4 13. de de 14. Jbd2 Vfd8 15. Jf1 Jh5 16. h3 Se6 17. Je3 f6 18. Jh2 g6 19. Sh6 Sf8 20. Sxf8 Kxf8 21. g3 Vxd1+ 22. Sxd1 Vd8 23. a4 Jc4 24. ab ab 25. Jd5 Db7 26. b3 Jd6 27. c4 bc 28. bc Sxd5 29. ed **Zajímavá pozice. Bílý má krytého volného pěšce, proto se o něj nemusí starat a může připravit útok na krále.**

29... Jg7 30. Jg4 De7 31. Sc2 Jge8 32. h4 e4 33. Je3 De5?!
[33... f5!?!]

34. Va7 Kg8 35. Jg4 Dd4 36. Sxe4 f5 37. Jh6+ Kh8 38. Sc2 Df6 39. De6 Dxe6 40. de Vc8 41. Jf7+ Jxf7 42. ef Jd6 43. Sd3 Kg7 44. f8D+ Kxf8 45. Vxh7 Kg8 46. Vd7 Je8 47. h5 gh 48. Sxf5 Va8 49. Se6+ Kh8 50. Vd5 Jf6 51. Vxc5 Kg7 52. Kg2 Va2 53. Sf5 Va3 54. Vc7+ Kh6 55. Vf7 Va6 56. f4 h4 57. g4 [1:0]

SICILSKÁ – NAJDORFOVA VAR.**Formanek, Edward W. - Santolini, Luigi**

1:0, 1981.

1. e4 c5 2. Jf3 d6 3. d4 cd 4. Jxd4 Jf6 5. Jc3 a6 6. f4 Dc7 7. Sd3 e5 8. Jf3 b5 9. O-O Jbd7 10. De1 Sb7 11. Kh1 g6 12. Dh4 Se7 13. fe de 14. Sg5 h6 15. Jd2 Kf8 16. Sxf6 Jxf6 17. Vxf6 Kg7 18. Vaf1 Vhf8 19. Df2 Sxf6 20. Dxf6+ Kh7 21. a4 b4 22. Jd5 Sxd5 23. ed **Vhodný příklad k procvičování planu, jak rozestavět bílé figury (Vf6,Sb5,Je4,pd7). 23... Vad8 24. b3 Dd6 25. Sc4 Dxf6 26. Vxf6 a5 27. g4 Kg7 28. Je4 Va8 29. Kg2 Va7 30. Kf2 Vd8 31. Ke3 Vad7 32. h4 Va7 33. d6 Ve8 34. Sb5 Vd8 35. g5 hg 36. hg Vh8 37. d7 [1:0]**

FRANCOUZSKÁ
Unzicker, Wolfgang - Donner, Jan H.

1:0, 1955.

1. e4 e6 2. d4 d5 3. Jc3 de 4. Jxe4 Jd7 5. Jf3 Se7 6. Sd3 Jgf6 7. De2 Jxe4 8. Sxe4 c5 9. d5 e5 Osud volného pěšce závisí také na tom, jak rychle se černému podaří uvést do chodu pěšce královského křídla. 10. Sf5 O-O 11. O-O Sf6 12. Jd2 g6 13. Sxd7 Dxd7 14. Je4 Sg7 15. Vd1 b6?

[15... Dc7]

16. Sh6 f5 17. Sxg7 Dxc7 18. Jc3 Sb7

[18... Sd7]

19. a4 a5?! 20. Db5 Dc7 21. d6 Dd8 22. Jd5 Sxd5 23. Vxd5 e4 24. Vad1 Kg7 25. d7 Vf6 26. h3 Ve6 27. Dc4 Ve7 28. Vd6 Va7 29. Dc3+ Kg8 30. Df6 Va8 31. Dxe7 [1:0]

GRUNFELDOVA INDICKÁ
Szabo, Laszlo - Wade, Robert G.

1:0, 1949.

1. d4 Jf6 2. c4 g6 3. Jc3 d5 4. Jf3 Sg7 5. Db3 dc 6. Dxc4 O-O 7. e4 Ja6 8. Se2 c5 9. d5 e6 10. O-O ed 11. ed Normální postavení Gruenfeldovy obrany, černý měl pokračovat Ve8,Sf5 a protihrou po diagonále a1-h8 11... Je8 12. Sg5 f6 13. Sf4 Vf7 14. Vad1 Sf8 15. d6! Pěšec se obětuje, aby umožnil svým figurám stupňovat tlak. 15... Jg7 16. d7 Sxd7 17. De4 Dc8 18. Sc4 Se6 19. Vfe1 Sxc4 20. Dxc4 Jb4 21. Jb5 Je8 22. a3 Ja6 23. h4 Jec7 24. Sxc7 Jxc7 25. Jd6 Sxd6 26. Vxd6 Kg7 27. h5 Je8 28. h6+ Kf8 29. Vde6 Dc7 30. b4 Jd6 31. Dc3 Jf5 32. Jg5 Jd4 33. Jxf7 Jxe6 34. Vxe6 Ve8 35. Jg5 [1:0]

Bezgodov, A - Ivanov, Se

1:0, 1997.

21. cd!

21... Dc4 22. Je4 Jxe4 23. Sxe4 Dxa2 24. Sxg7 Kxg7 25. Dg4+ Kf8 26. Sxh7 Ve5 27. f4 Jd3 28. Dg8+ Ke7 29. Dg5+ Kd7 30. fe Jf2+ 31. Kh2 Sc5 32. Df5+ Ke7 33. Df6+ Ke8 34. Dc6+ [1:0]

GRUNFELDOVA INDICKÁ
Kasparov, Garry - Pribyl, Josef

1:0, 1980.

1. d4 Jf6 2. c4 g6 3. Jc3 d5 4. cd Jxd5 5. e4 Jxc3 6. bc Sg7 7. Jf3 b6 8. Sb5+ c6 9. Sc4 O-O 10. O-O Sa6 11. Sxa6 Jxa6 12. Da4 Dc8 13. Sg5 Db7 14. Vfe1 e6 15. Vab1 c5 16. d5!

16... Sxc3 17. Ved1 ed 18. ed Sg7 19. d6 f6 20. d7 fg 21. Dc4+ Kh8 22. Jxg5 Sf6 23. Je6 Jc7 24. Jxf8 Vxf8 25. Vd6 Se7 26. d8D Sxd8 27. Dc3+ Kg8 28. Vd7 Sf6 29. Dc4+ Kh8 30. Df4 Da6 31. Dh6 [1:0]

4. Další ukázky k procvičení tématu:

Bacrot E. - Kortschnoj V.

1:0, 13. 9.1997.

13. d5

13... ed 14. ed Je7 15. d6 Jf5 16. Vd1 O-O 17. d7 Sb7 18. O-O Df6 19. Df4 a6 20. g4 Sxf3 21. Sxf3 Jh4 22. Dxf6 gf 23. Se4 Vfd8 24. Vd6 a5 25. f4 Jg6 26. h4 Kg7 27. h5 Jf8 28. h6+ Kxh6 29. g5+ Kg7 30. gf+ Kg8 31. Sc6 Je6 32. f5 Jc7 33. Vd3 Vb6 34. Vc1 Ja6 35. Ve3 Vf8 36. Ve8 Vb8 37. Sxb5 [1:0]

Bachmann A. - Berecz A.

1:0, 1994.

13. d5

13... ed 14. ed Dxd5 15. O-O Se6 16. De3 O-O 17. Vac1 f5 18. Vfd1 Jd8 19. Jd4 Sd7 20. Sc2 Db7 21. Sb3+ Kh8 22. Jf3 Sc6 23. Je5 Vf6 24. Vd4 Vc8 25. Vcd1 Db8 26. Vd7 [1:0]

Gulko B. - Lima D.

1:0, 5.11.2000.

16. d5

16... Jc5 17. Sc4 f6 18. Jh4 Dd7 19. De2 g6 20. a5 Dd6 21. h3 Vb8 22. Jf3 Kg7 23. Jd2 f5 24. ab ab
25. Va7 fe 26. Jxe4 Jxe4 27. Dxe4 Vf4 28. De2 Kh8 29. Sb3 Vb4 30. Db2 Kg8 31. Da3 [1:0]

Lautier J. - Kasimdzhanov R.

1:0, 17. 1.2002.

15. d5

15... De7 16. Vfe1 Vad8 17. Jd4 g6 18. Dh6 e5 19. Jc2 Sc8 20. Dd2 Jb7 21. Jb4 Sd7 22. Sa6 Jc5 23.
Sc4 Dd6 24. Jd3 Vc8 25. Vc1 Vc7 26. Jxc5 Vxc5 27. Sa6 Vb8 28. Vxc5 bc 29. Sc4 Vb4 30. Vc1 a6
31. a3 Vb8 32. Dc3 Kf8 33. h3 f6 34. Se2 Vc8 35. Da5 Ke7 36. Dd2 c4 37. Vc3 Db6 38. Dh6 Kd6 39.
Dg7 Dd8 40. Dxh7 Da5 41. Vf3 De1+ 42. Sf1 f5 43. Dxc6+ Kc5 44. Dg7 [1:0]

Tregubov P. - Kuzmin G.

1:0, 23. 9.2002.

13. d5

13... Ja5 14. Vfc1 f6 15. d6+ Jxc4 16. Dd5+ Vf7 17. Vxc4 De8 18. Vc7 Vb8 19. Ve7 [1:0]

Dreev A. - Jussupow A.

1:0, 18. 2.2003.

29. fe

29... Jg4 30. Dd4 Sxd5 31. ed Vf4 32. Dxf4 Dc5+ 33. Ve3 Jxe3 34. Kh1 Vf8 35. De4 Jf5 36. Sc2 Dc3 37. Dxf5 [1:0]

Tkachiev V. - Rausis I.

1:0, 7. 5.2003.

15. d5

15... Ja5 16. Sd3 e5 17. Dc3 Vfe8 18. Sb5 Ve7 19. Db4 Vd8 20. Vc1 Dd6 21. a3 g6 22. Jd2 f6 23. Vc3 Vf7 24. Vec1 Db8 25. f3 Kg7 26. a4 h5 27. Jc4 Jxc4 28. Vxc4 f5 29. Dc3 Dd6 30. Vc7 Vdf8 31. f4 fe 32. fe Dxc7 33. Dxc7 Vxc7 34. Vxc7+ Vf7 35. d6 Vxc7 36. dc Sc8 37. e6 Sxe6 38. Sa6 Kf6 39. Kf2 [1:0]